

УДК 94 (477) (092)

DOI <https://doi.org/10.24919/2312-2595.15/57.15>

Василь ФУТАЛА

доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, Україна, індекс 82100 (vfutala@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2521-4710>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/I-3152-2018>

Бібліографічний опис статті: Футала, В. (2024). Персонологічна проблематика у творчому доробку Степана Гелея. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 15(57). 135–142. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.15/57.15>

ПЕРСОНОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ СТЕПАНА ГЕЛЕЯ

Анотація. *Мета дослідження* – показати творчий доробок професора С. Гелея у галузі української біографістики та визначити перспективи подальшого розвитку наукової проблеми. **Методологія дослідження** спирається на принципи історизму, системності, об'єктивності, а також на методи історіографічного аналізу та синтезу. **Наукова новизна** полягає у тому, що виокремлено та розглянуто публікації С. Гелея, у яких застосовано біографічний метод дослідження особистості, показано їх значення для історичної науки.

Висновки. Студії С. Гелея з біоісторіографії різноманітні за своїм характером. Він опублікував статті в енциклопедичних виданнях, у тритомному довідковому виданні «Українські кооператори», розглянув окремі аспекти діяльності історичних персонажів, незнані сторінки з їхнього життя і творчості, ввів у науковий обіг нові джерела, що поглиблюють розуміння ролі й значення певної особистості, її поглядів тощо. У доробку С. Гелея є праці або оригінальні висловлювання про колег – Я. Дашкевича, Я. Ісаєвича, О. Купчинського, М. Крикуна, Ю. Сливку, де навів власні спогади, маловідомі факти. Нерідко писав статті до дат із дня народження співпрацівників. Найбільшим здобутком ученого стало створення цілісних образів таких індивідуальностей, як В. Кучабський, І. Витанович та Р. Зубик. Разом із тим перспективним напрямом наукових студій може стати внесок С. Гелея у дослідження різних проблем історичного краєзнавства, української культури та духовності, економічного розвитку Галичини, історії та теорії української кооперації. Проведення такої роботи закладе добру основу для написання інтелектуальної біографії вченого.

Ключові слова: Степан Гелей, біоісторіографія, біографічний метод, історіографічний аналіз, інтелектуальна біографія, профілографічний портрет, історичний персонаж.

Vasyl FUTALA

PhD hab. (History), Professor, Department of History of Ukraine and Law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (vfutala@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2521-4710>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/I-3152-2018>

To cite this article: Futala, V. (2024). Personologichna problematyka u tvorcomu dorobku Stepana Heleia [Personological problems in the creative work of Stepan Heley]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia Istoriia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 15(57). 135–142. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.15/57.15> [in Ukrainian].

PERSONOLOGICAL PROBLEMS IN THE CREATIVE WORK OF STEPAN HELEY

Summary. *The purpose of the study is to show the creative output of Professor S. Heley in the field of Ukrainian biographical studies and to determine the prospects for the further development of the scientific problem. The research methodology is based on the principles of historicism, systematicity, objectivity, as well as methods of historiographical analysis and synthesis. The scientific novelty lies in the fact that*

© Футала Василь, 2024

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

*S. Heley's publications, which use the biographical method of personality research, have been singled out and examined, their importance for the historical science is shown. **Conclusions.** S. Heley's biohistoriography studies are diverse in nature. He published articles in encyclopedic editions, in the three-volume reference edition "Ukrainian Cooperators", considered certain aspects of the activities of historical characters, unknown pages from their lives and works, introduced new sources that deepened the understanding of the role and significance of a certain personality, his views, etc. In S. Geley's work there are works or original statements about colleagues – Ya. Dashkevych, Ya. Isaevych, O. Kupchynskiy, M. Krykun, Yu. Slyvka, where he cited his own memories and little-known facts. He often wrote articles for the dates of the birthdays of his colleagues. The greatest achievement of the scientist was the creation of complete images of such personalities as V. Kuchabskyi, I. Vytanovych and R. Zubyk. At the same time, S. Heley's contribution to the study of various problems of historical local history, Ukrainian culture and spirituality, the economic development of Galicia, the history and theory of Ukrainian cooperation can become a promising direction of scientific studies. Carrying out such work will lay a good foundation for writing an intellectual biography of a scientist.*

Key words: Stepan Helei, biohistoriography, biographical method, historiographical analysis, intellectual biography, prosopographical portrait, historical character.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиріч у незалежній Україні спостерігається підвищення інтересу до історико-біографічних досліджень. У цьому тематичному блоці опубліковано чимало праць, присвячених постатям українських істориків, громадських діячів, політиків, теоретиків і практиків кооперації та кооперативного руху на західноукраїнських землях у XIX–XX ст., їх творчості та життєвому шляху, теоретичним питанням біографістики, й робота в цьому напрямі триває надалі. Визначення місця особистості в історії дає змогу не тільки глибше відтворити хід історичного процесу, а й з'ясувати роль кращих представників українського суспільства в різні історичні періоди, зокрема показати, як вони впливали на розвиток українського культурно-національного та громадсько-політичного життя, формування історичної пам'яті українців, назагал – на самоствердження української нації. У контексті зазначеного заслуговує на увагу науковий доробок відомого сучасного львівського історика С. Гелея.

Аналіз досліджень. Перші оцінки творчої спадщини вченого у вигляді рецензій на його праці з'явилися наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років. Багато біоісторіографічного матеріалу міститься у ювілейному збірнику на пошану С. Гелея (Копич, 2011). Вагоме слово про ювіляра сказали науковці Р. Кирчів, І. Копич, М. Литвин, журналісти А. Михайленко та М. Мазур, письменник Р. Коритко. Автор цих рядків також поцінував науковий ужинок професора С. Гелея, опублікувавши 2016 р. розлогу рецензію на його найновішу книгу (Футала, 2016). Проте аналітичних праць не досить, якщо порівняти з наявним обсягом фактологічних досліджень, які вийшли з-під пера цього історика.

Мета статті – проаналізувати публікації С. Гелея біографічного жанру, з'ясувати їхню проблемно-тематичну та концептуальну домінанту, а отже, підготувати передумови для створення наукової біографії вченого.

Виклад основного матеріалу. С. Гелей як професійний історик остаточно сформувався на зорі української незалежності – у 1990-х роках (про що засвідчує профіль науковця на сайті Львівського торговельно-економічного університету, в «Енциклопедії сучасної України», у Google Scholar тощо) – і шлях у велику науку він проклав завдяки саме біоісторіографічним дослідженням. Характерно, що його публікації часто-густо мають джерельний характер: оприлюднено нові дані чи маловідомі сторінки з життя українських діячів або надруковано нові документи, невідомі твори, наприклад, одного із визначних представників державницької школи істориків Василя Кучабського (Гелей, 1998; Гелей, 2015; Гелей, Кучабський, 1998).

Доволі цінною для сучасних суспільствознавців є інтерпретація С. Гелеєм політичних та історичних поглядів В. Кучабського, зокрема, його оцінок української державності 1917–1921 рр. і в цьому зв'язку українсько-польських відносин. Дослідник з'ясував, що історичний персонаж виявляв надзвичайну наукову ерудицію та широту політичного мислення. Водночас його думки ґрунтувалися на позиціях державницького світогляду, що віддзеркалював основні прин-

ципи українського консерватизму. Назвавши політику Народно-демократичної партії Польщі безперспективною через цілковите ігнорування законного права українського народу на державність, В. Кучабський також відкинув федералістичну концепцію Ю. Пілсудського, суть якої зводилася до узаконення розчленованості України і підпорядкування її Польщі. Відносини між українським і польським народами могли нормалізуватися лише за умови визнання в Польщі права націй на самовизначення, відмови від польської військової експансії, збереження внутрішньої політичної стабільності – запоруки справедливого міжнародного ладу. На відміну від С. Томашівського, який вважав можливим утворення західноукраїнської автономії у складі Польської держави, В. Кучабський не вірив у перспективу мирного розв'язання українського питання через відверту шовіністичну політику польського уряду та психологічну невідповідність і польської, і української сторін. Як і В. Липинський, Кучабський вважав ідею національного суверенітету об'єднувальним чинником, а державність – реальнішою за автономію, оскільки проголошення державності залежало від самого українського народу, а не від його поневолювачів.

На думку С. Гелея, В. Кучабський уперше глибоко проаналізував вплив на українсько-польські відносини міжнародних, геополітичних факторів. Невдачі України на міжнародній арені він пояснював ігноруванням у країнах Антанти українського питання, антиукраїнською діяльністю російської та неузгодженістю позицій української дипломатії. Найбільшу небезпеку для українського національного відродження вчений справедливо вбачав у приєднанні всієї країни до більшовицької Росії, геніально передбачивши, що та частина України, яка перебуватиме в її складі, збереже національно-державницькі імпульси, які в разі розпаду більшовизму поширяться на всю Україну. У підсумку С. Гелей слушно зауважив, що роздуми В. Кучабського над проблемами становлення української державності не втратили актуальності і нині – у час активних пошуків нових шляхів європеїзації України (Гелей, 1998, с. 375–382).

У контексті розгляду українсько-російських взаємин міжвоєнної доби історик показав, що вчений-консерватор уже 1925 року у своїй праці «Більшовизм і сучасне завдання українського Заходу» розкрив справжню суть політики «українізації» в УСРР. На думку В. Кучабського, метою більшовицької національної політики і, зокрема, «українізації» було недопущення формування української нації як політичного чинника і зупинення її на рівні «культурних націй» (Гелей, 1996, с. 87; Гелей, 1998, с. 345). Проте, як резюмує С. Гелей, тоді В. Кучабський не міг збагнути, що вже на початку 1930-х років основною загрозою для єдності СРСР Й. Сталін оголосив місцевий націоналізм. А це означало кінець політики «українізації» і перехід у наступ на національно свідоме українство (Гелей, 1996, с. 88; Гелей, 1998, с. 347).

У статтях «Василь Кучабський і проблеми державності України на сторінках тижневика “Мета” (1931–1933 рр.)» (Гелей, 1999а) і «Василь Кучабський та проблеми політичної культури» (Гелей, 2004) С. Гелей проаналізував праці В. Кучабського, написані в річницю державницької історіографії та під впливом поглядів В. Липинського. Як зауважив дослідник, В. Кучабський одним із перших в українській історичній науці концептуалізував ідею державності крізь призму нових тенденцій розвитку світу. Розмірковуючи про форму державного правління, він обстоював ідею «позитивного мілітаризму», яка виражалася у необхідності національно-військової диктатури як єдиного засобу зберегти територіальну цілісність та державний суверенітет у боротьбі із зовнішніми та внутрішніми ворогами (Гелей, 1999а, с. 552). На думку С. Гелея, корисною для сучасних вітчизняних державотворців могла би стати ідея В. Кучабського про пріоритет внутрішньонаціональної діяльності над закордонною політикою. Іншими словами, український рух є неповторним і має спиратися на власний політичний досвід, традиції та історію (Гелей, 1999а, с. 560).

С. Гелей виокремив й інші оригінальні думки В. Кучабського, як-от: треба виховувати, плекати кадри не для організації низів, а для формування верхів, щоб керівництво політичним проводом не взяли у свої руки крикуни й демагоги, які не хочуть вчитися, не хочуть готувати себе до того, щоб жити з чесною праці, а кидатися в політику, аби з неї жити, внаслідок чого політичне життя – свідомо й не свідомо – перебуває на грошах і службі чужих держав,

а не України, і ця корупція призводить до чимраз більшого партійного і навіть релігійного розшарування народу (Гелей, 2004, с. 284).

У полі зору С. Гелея перебували життєвий шлях і творчість інших представників новітнього українського консервативного руху. Проаналізувавши історичні та суспільно-політичні погляди С. Томашівського, С. Гелей відзначив їх еволюцію: якщо його довоєнні дослідження значною мірою написані під впливом народницької концепції М. Грушевського, то такі праці, як «Історія України. Старинні і середні віки» (Львів, 1919), «Під колесами історії: Нариси і статті» (Берлін, 1922), «Петро, перший уніатський митрополит України-Руси» (Львів, 1928), «Про ідеї, героїв і політику. Відкритий лист до В. Липинського з додатками» (Львів, 1929), свідчать про остаточний перехід ученого на державницькі позиції. Його концепція державотворення, яка набула завершеного вигляду в останні роки життя, містить елементи католицизму, консерватизму та прагматизму, – висновував С. Гелей. Не всі історичні погляди С. Томашівського витримали перевірку часом (наприклад, скептичні думки з приводу ідеї формування в майбутньому єдиної української нації або надто критичні оцінки діяльності Б. Хмельницького, І. Мазепи та С. Петлюри). Та все ж частина його політичних рецептів, вважає С. Гелей, «може прислужитися як для сучасної політичної науки, так і для політичної практики» (Гелей, 1994, с. 59).

У доповіді «Гуманітарні науки в дослідженнях Наукового товариства імені Шевченка», виголошеній 14 жовтня 2014 р. на пленарному засіданні Міжнародної наукової конференції з нагоди 140-річчя НТШ, автор простежив тематику українознавчих досліджень історико-філософської та філологічної секцій НТШ від початку ХХ ст. і дотепер, показав соціокультурні умови розвитку україністики та персональний внесок учених у вивчення історичного минулого України. Найбільше уваги звернув на наукову працю найактивніших діячів НТШ до Першої світової війни – М. Грушевського, І. Франка та В. Гнатюка. Ведучи мову про видавничу діяльність НТШ, С. Гелей відзначив таке: від 1873 до 1939 рр. Товариство надрукувало 1172 томи різних видань, що стали «золотим фондом» української науки. Найважливішими були публікації в галузі суспільних наук (праці М. Грушевського, І. Джиджори, І. Крип'якевича, І. Кревецького, М. Кордуби, С. Томашівського), з філології та літературознавства (І. Франка, М. Возняка, О. Огоновського, К. Студинського, М. Деркач-Фуртак), з етнографії, фольклористики та мистецтвознавства (В. Гнатюка, М. Зубрицького, Ф. Колесси, В. Шухевича), з антропології (Ф. Вовка, І. Раковського), з бібліографії (І. Левицького, В. Дорошенка) та ін. (Гелей, 2016а, с. 259).

Автор показав, що, попри наявність великої кількості академічних установ та університетів у незалежній Україні, НТШ і надалі залишається авторитетною громадською науковою інституцією. Носіями її традицій стали Я. Дашкевич, Я. Ісаєвич, О. Купчинський, М. Крикун та ін. Передусім заслуговує на схвалення наукова діяльність Я. Дашкевича, який, за словами автора, був символом незламності і належав до того кола науковців, хто довгий час визначав інтелектуальний простір Львова (Гелей, 2016а, с. 266). На переконання С. Гелея, вчені-гуманітарії за 140 років зробили вагомий внесок у розвиток наукових знань про Україну, її етнос, культуру, мову, історію, літературу. Вони були не тільки гідними представниками української наукової думки, а й важливою ідейно-світоглядною опорою національно-визвольного руху (Гелей, 2016а, с. 269).

Працюючи в такій ділянці наукового пошуку, як інтелектуальна біографія історика, С. Гелей простежив життєвий шлях, наукову, науково-організаційну, педагогічну й громадську діяльність О. Купчинського та Ю. Сливки. Перший для С. Гелея – «виразник національної дослідницької традиції Івана Крип'якевича та Лукії Гуменецької.., взірць ширості й відданості Україні, українській науці та культурі» (Гелей, 2014, с. 141). В особі Ю. Сливки автор також бачить «визначного українського історика, політолога, педагога, блискучого публіциста, який збагатив науку знанням про Україну – про її витоки, еволюційний розвиток» (Гелей, 2016б, с. 316).

Багатою на фактологічний матеріал є стаття «Українські кооперативні діячі Західної України – учасники Першої світової війни та Української національної революції», в якій показано внесок чільних кооператорів у боротьбу за українську державність. Автор зосередив свій погляд

передусім на постаті К. Левицького, згодом висвітлив діяльність З. Пеленського, І. Витановича, Р. Смаль-Стоцького, А. Палія, Є. Храпливого, Д. Коренця. Не оминув увагою громадську діяльність представниць українського жіноцтва – О. Степанів, О. Бачинської, І. Блажкевич, К. Малицької. Підбиваючи підсумок, дослідник вказав на те, що саме в часи великих випробувань українське населення виявило несподівано високу моральну силу. В його середовищі формувалася новий тип лідерів свідомих своїх цілей, з ідеалістичною сміливістю, почуттям відповідальності за власні слова і вчинки, готовністю віддати життя за національну справу (Гелей, 2016с, с. 554).

Підтвердженням того, що біографічний метод дослідження посідає одне з провідних місць у творчій лабораторії С. Гелея, є його праці книжкового формату. Саме тут зібрано й науково осмислено найбільшу кількість емпіричних даних про діячів української кооперації – П. і В. Смирненків, І. Франка, М. Туган-Барановського, Р. Залозецького, С. Федака, З. Пеленського, О. Нижанківського, К. Левицького, О. Саєвича, М. Заячківського, Д. Ісаєвича, Й. Волошиновського, К. Безкровного, М. Холєвчука, М. Корчинського, А. Качора (Гелей, 1999b, с. 20–28, 169–191, 300–315, 421–441; Гелей, 2001, с. 67–79, 93–121, 136–140, 178–188, 217–235; Гелей, 2007b, с. 15–77, 154–167, 180–196; Гелей, 2011, с. 565–699) та ін. Статті про окремих діячів кооперативного руху (І. Витановича, І. Копича, А. Качора, Степана та Сидора Кузиків) автор опублікував на сторінках «Енциклопедії сучасної України» та «Енциклопедії Львова». На думку С. Гелея, у другій половині XIX ст. найбільший внесок у розвиток кооперативної думки на західних землях України зробив І. Франко (власне з І. Франком історик пов'язує окремий етап у розвитку українського кооперативного руху в Галичині). Організацію українського суспільства у спілки й товариства великий мислитель розцінював як потужний засіб культурного, політичного й економічного піднесення українського народу. Кооперативну форму співпраці пропонував використати для боротьби із соціальним злом (Гелей, 2007a, с. 22).

Одним із найвагоміших досягнень С. Гелея у цій сфері наукового пошуку є створення просопографічного портрета визначного українського вченого, педагога та громадського діяча Іллі Витановича (Гелей, 2010). З'ясовано, що його перу належить близько трьохсот наукових, науково-популярних, публіцистичних праць з історії України, соціології, історії економічної думки, історії та теорії української кооперації: монографій, брошур, заміток, статей, рецензій тощо. Найгрунтовніша з них – «Історія українського кооперативного руху» (Нью-Йорк, 1964), яка дотепер залишається неперевершеною і актуальною (Гелей, 2010, с. 509). Цією працею, як висноував С. Гелей, І. Витанович зробив вагомий персональний внесок у розвиток кооперативної науки. Кооперацію учений вважав соціальним відкриттям новітньої цивілізації, яка об'єднувала людей скромного достатку, дрібних товаровиробників, відносно небагатих споживачів товарів і послуг. Кооперативи, на думку І. Витановича, захищали їхні інтереси, задовольняли матеріальні і духовні потреби, сприяли розвиткові ринкових відносин і створювали у державі соціальну стабільність. У кооперації українське громадянство було схильне вбачати конкурентну форму демократії, яка наближала Україну до демократичного Заходу й відривала її від деспотичного Сходу. І. Витанович, ствердив С. Гелей, завжди відстоював незалежний розвиток української кооперації як економічної основи незалежності Української держави (Гелей, 2010, с. 511–512).

Найновішою працею С. Гелея у царині біографістики є монографія, присвячена українському історичному, економісту та громадському діячеві, дійсному членові НТШ Роману Зубику (Гелей, 2021). Структура монографії така: формування світогляду історичного персонажа, його участь у подіях Української національної революції 1917–1921 рр., праця на науковій ниві, громадська діяльність та творчий доробок. Автор книги ретельно вивчив діяльність свого героя в НТШ, зокрема, довів: Р. Зубик став членом цієї поважної наукової інституції у 1932 р. і був вірний науковим традиціям і національній справі до кінця своїх днів. Подиву гідний його вчинок на Загальних зборах НТШ 14 січня 1940 р., на яких обговорювалося нав'язане радянським режимом питання про входження товариства до складу АН УРСР. По суті йшлося про ліквідацію авторитетної української академічної установи. Тоді Р. Зубик єдиний проголосував проти, чим спричинив свій арешт 23 березня 1940 р. Через два дні його звільнили з роботи у Львівському

обласному історичному архіві. Під час наступу німецьких військ на Львів молодий і перспективний вчений був розстріляний у тюрмі «Бригідки».

Висновки. Студії С. Гелея з біоісторіографії різноманітні за своїм характером. Він опублікував статті в енциклопедичних виданнях, у тритомному довідковому виданні «Українські кооператори», розглянув окремі аспекти діяльності історичних персонажів, незнані сторінки з їхнього життя і творчості, ввів у науковий обіг нові джерела, що поглиблюють розуміння ролі й значення певної особистості, її поглядів тощо. У доробку С. Гелея є праці або оригінальні висловлювання про колег – Я. Дашкевича, Я. Ісаєвича, О. Купчинського, М. Крикуна, Ю. Сливку, де навів власні спогади, маловідомі факти. Нерідко писав статті до дат із дня народження співпрацівників. Найбільшим здобутком ученого стало створення цілісних образів таких індивідуальностей, як В. Кучабський, І. Витанович та Р. Зубик.

Праці С. Гелея з біографістики мають не тільки інтелектуально-пізнавальну, а й методологічну цінність. Разом із тим актуальними для сучасної української гуманітаристики є дослідження професора С. Гелея з історичного краєзнавства, української культури та духовності, економічного розвитку Галичини та української кооперації, які потребують історіографічного аналізу. Проведення такої роботи, поза сумнівом, створить добре підґрунтя для написання інтелектуальної біографії вченого.

Джерела та література

- Гелей, С. (2004). Василь Кучабський та проблеми політичної культури. Держави, суспільства, культури. Схід і Захід. *Збірник на пошану Ярослава Пеленського* / гол. ред. Я. Дузінкевич. Нью-Йорк : Видавництво Росс, 277–295.
- Гелей, С. (1998). Василь Кучабський: від національної ідеї до державності: українська консервативна політична думка першої половини ХХ ст. та її вклад в історичну науку. Львів : Коопосвіта. 531 с.
- Гелей, С. (2016а). Гуманітарні науки в дослідженнях Наукового товариства імені Шевченка. *Доповідь на пленарному засіданні Міжнародної наукової конференції, присвяченої 140-річчю НТШ*, 14 жовтня 2014 р. В.С. Гелей. Про ідеї, героїв і політику. Вибрані статті та повідомлення. Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 254–269.
- Гелей, С. (1999а). Василь Кучабський і проблеми державності України на сторінках тижневика «Мета» (1931–1933 рр.). *Українська періодика: історія і сучасність: доповіді та повідомлення п'ятої Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, 27–28 листопада 1998 р.* Львів, 551–565.
- Гелей, С. (2014). Олег Купчинський (до 80-річчя від дня народження). *Вісник НТШ*, 51–52 (весна – зима), 138–141. Львів.
- Гелей, С. (2021). Роман Зубик: учений і громадянин. Львів : Видавництво ЛТЕУ; Наукове товариство ім. Шевченка. 407 с.
- Гелей, С. (1994). Степан Томашівський про ідеї, героїв і політику. *Український час*, 1, 54–59. Львів.
- Гелей, С. (2016b). У пошуках історичної правди. *Передмова до збірника праць Юрія Сливки «Політична історія України» з нагоди його 80-річчя.* В.С. Гелей. Про ідеї, героїв і політику. Вибрані статті та повідомлення. Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 304–317.
- Гелей, С. (2016с). Українські кооперативні діячі Західної України – учасники Першої світової війни та Української національної революції. В.С. Гелей. *Про ідеї, героїв і політику. Вибрані статті та повідомлення.* Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 530–556.
- Гелей, С., & Кучабський, Ю. (1998). Василь Кучабський. Наукова спадщина. Сторінки життя : монографія. Львів : «Коопосвіта»; Львівська комерційна академія. 744 с.
- Гелей, С. (2007а). Кооперативна ідея в науковому доробку Івана Франка. *Вісті. Діловий випуск*, 16(777), 20 квітня. Київ : Центральна спілка споживчих товариств України, 7–24.
- Гелей, С. (2010). Ілля Витанович: науково-педагогічна та громадська діяльність : монографія. Львів : Вид-во Львівської комерційної академії. 584 с.
- Гелей, С. (2011). Від національної ідеї до державності. Вибрані статті з історії України, політології, теорії та історії кооперації. Львів : Вид-во ЛКА. 738 с.
- Гелей, С. (1996). Василь Кучабський про більшовицьку «українізацію» та її наслідки. Студії політологічного центру «Генеза». Львів, 1, 80–88.

- Гелей, С. (відп. ред.). (2015). *Кучабський В. Західна Україна у боротьбі з Польщею та більшовизмом у 1918–1923 роках*. Львів : Дослідно-видавничий центр Наукового товариства ім. Шевченка. 448 с.
- Гелей, С. (відп. ред.). (1999b). *Українські кооператори (Історичні нариси). Книга 1*. Львів : Коопосвіта. 456 с.
- Гелей, С. (відп. ред.). (2001). *Українські кооператори (Історичні нариси). Книга 2*. Львів : Вид-во Львівської комерційної академії. 338 с.
- Гелей, С. (відп. ред.). (2007b). *Українські кооператори (Історичні нариси). Книга 3*. Львів : Вид-во Львівської комерційної академії. 328 с.
- Копич, І. (відп. ред.). (2011). Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Гуманітарні науки, 10*. 640 с. Львів.
- Фугала, В. (2016). Рец. на кн. Гелей С. *Про ідеї, героїв і політику. Вибрані статті та повідомлення*. Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 928 с. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія: Гуманітарні науки, 14*, 139–144. Львів.

References

- Helei, S. (2004). Vasyl Kuchabskyi ta problemy politychnoi kultury [Vasyl Kuchabsky and problems of political culture]. *Derzhavy, suspilstva, kultury. Skhid i Zakhid [Zbirnyk na poshanu Yaroslava Pelenskoho / hol. red. Ya. Duzinkevych] – States, societies, cultures. East and West. [Collection in honor of Yaroslav Pelensky / chief. ed. Ya. Duzinkevych]*. Niu-York: Vydavnytstvo Ross, 277–295 [in Ukrainian].
- Helei, S. (1998). *Vasyl Kuchabskyi: vid natsionalnoi idei do derzhavnosti: ukrainska konservatyvna politychna dumka pershoi polovyny XX st. ta yii vklad v istorychnu nauku [Vasyl Kuchabsky: from the national idea to statehood: Ukrainian conservative political thought of the first half of the 20th century and its contribution to historical science]*. Lviv: Kooposvita. 531 s. [in Ukrainian].
- Helei, S. (2016a). Humanitarni nauky v doslidzhenniakh Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka. Dopovid na plenarnomu zasidanni Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii, prysviachenoї 140-richchiu NTSh, 14 zhovtnia 2014 r. [Humanities in the research of the Shevchenko Scientific Society. Report at the plenary session of the International Scientific Conference dedicated to the 140th anniversary of the Shevchenko Scientific Society, October 14, 2014]. In S. Helei. *Pro idei, heroiv i polityku. Vybrani statii ta povidomlennia*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, 254–269 [in Ukrainian].
- Helei, S. (1999a). Vasyl Kuchabskyi i problemy derzhavnosti Ukrainy na storinkakh tyzhnevnyka «Meta» (1931–1933 rr.) [Vasyl Kuchabskyi and the problems of Ukrainian statehood on the pages of the weekly «Meta» (1931–1933)]. *Ukrainska periodyka: istoriia i suchasnist: dopovidi ta povidomlennia piatoi Vseukrainskoi naukovo-teoretychnoi konferentsii, 27–28 lystopada 1998 r. – Ukrainian periodicals: history and modernity: reports and announcements of the fifth All-Ukrainian scientific and theoretical conference, November 27–28, 1998*. Lviv, 551–565 [in Ukrainian].
- Helei, S. (2014). Oleh Kupchynskyi (do 80-richchia vid dnia narodzhennia) [Oleg Kupchynskyi (on his 80th birthday)]. *Visnyk NTSh – Bulletin of the Shevchenko Scientific Society*, 51–52 (vesna – zyma), 138–141. Lviv [in Ukrainian].
- Helei, S. (2021). *Roman Zubyk: uchenyi i hromadianyn [Roman Zubyk: scientist and citizen]*. Lviv: Vydavnytstvo LTEU; Naukove tovarystvo im. Shevchenka. 407 s. [in Ukrainian].
- Helei, S. (1994). Stepan Tomashivskyi pro idei, heroiv i polityku [Stepan Tomashivskyi about ideas, heroes and politics]. *Ukrainskyi chas – Ukrainian time, 1*, 54–59. Lviv [in Ukrainian].
- Helei, S. (2016b). U poshukakh istorychnoi pravdy. Peredmova do zbirnyka pratsi Yurii Slyvky «Politychna istoriia Ukrainy», z nahody yoho 80-richchia [In search of historical truth. Preface to Yuri Slyvka's collection of works “Political History of Ukraine”, on the Occasion of His 80th Birthday]. In S. Helei. *Pro idei, heroiv i polityku. Vybrani statii ta povidomlennia*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, 304–317 [in Ukrainian].
- Helei, S. (2016c). Ukrainski kooperatyvni diiaci Zakhidnoi Ukrainy – uchastnyky Pershoi svitovoi viiny ta Ukrainskoi natsionalnoi revoliutsii [Ukrainian cooperative activists of Western Ukraine are participants in the First World War and the Ukrainian National Revolution]. In S. Helei. *Pro idei, heroiv i polityku. Vybrani statii ta povidomlennia*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, 530–556 [in Ukrainian].
- Helei, S., & Kuchabskyi, Yu. (1998). *Vasyl Kuchabskyi. Naukova spadshchyna. Storinky zhyttia. Monohrafiia [Vasyl Kuchabskyi. Scientific heritage. Pages of life. Monograph]*. Lviv: «Kooposvita»; Lvivska komertsiiina akademiia. 744 s. [in Ukrainian].
- Helei, S. (2007a). Kooperatyvna idea v naukovomu dorobku Ivana Franka [Cooperative idea in Ivan Franko's research]. *Visti. Dilovi vypusk – News. Business edition, 16 (777)*, 20 kvitnia. Kyiv: Tsentralna spilka spozhyvchykh tovarystv Ukrainy, 7–24 [in Ukrainian].

- Helei, S.** (2010). *Illia Vytanovych: naukovo-pedahohichna ta hromadska diialnist: monohrafiia [Ilya Vytanovych: scientific-pedagogical and public activity: monograph]*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi komertsii noi akademii. 584 s. [in Ukrainian].
- Helei, S.** (2011). *Vid natsionalnoi idei do derzhavnosti. Vybrani statti z istorii Ukrainy, politolohii, teorii ta istorii kooperatsii [From the national idea to statehood. Selected articles on the history of Ukraine, political science, theory and history of cooperation]*. Lviv: Vyd-vo LKA. 738 s. [in Ukrainian].
- Helei, S.** (1996). Vasyl Kuchabskyi pro bilshovytsku «ukrainizatsiiu» ta yii naslidky [Vasyl Kuchabskyi about the Bolshevik “Ukrainization” and its consequences]. *Studii politolohichnoho tsentru «Heneza» – Studios of the political science center “Geneza”*. Lviv, 1, 80–88 [in Ukrainian].
- Helei, S.** (Eds.). (2015). *Kuchabskyi V. Zakhidna Ukraina u borotbi z Polshcheiu ta bilshovyzmom u 1918–1923 rokakh [Kuchabsky V. Western Ukraine in the struggle with Poland and Bolshevism in 1918–1923]*. Lviv: Doslidno-vydavnychiy tsentr Naukovoho tovarystva im. Shevchenka. 448 s. [in Ukrainian].
- Helei, S.** (Eds.). (1999b). *Ukrainski kooperatory (Istorychni narysy). Knyha 1 [Ukrainian cooperators (Historical Essays). Book 1]*. Lviv: Kooposvita. 456 s. [in Ukrainian].
- Helei, S.** (Eds.). (2001). *Ukrainski kooperatory (Istorychni narysy). Knyha 2 [Ukrainian cooperators (Historical Essays). Book 2]*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi komertsii noi akademii. 338 s. [in Ukrainian].
- Helei, S.** (Eds.). (2007b). *Ukrainski kooperatory (Istorychni narysy). Knyha 3 [Ukrainian cooperators (Historical Essays). Book 3]*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi komertsii noi akademii. 328 s. [in Ukrainian].
- Kopych, I.** (Eds.). (2011). *Yuvileinyi zbirnyk na poshanu Stepana Heleia. Visnyk Lvivskoi komertsii noi akademii. Serii: Humanitarni nauky [Jubilee collection in honor of Stepan Heley. Bulletin of the Lviv Commercial Academy. Series: Humanities], 10*. Lviv, 640 s. [in Ukrainian].
- Futala, V.** (2016). [Review of the book Helei S. *Pro idei, heroiv i polityku. Vybrani statti ta povidomlennia*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, 2016. 928 s.]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Serii: Humanitarni nauky – Bulletin of the Lviv University of Trade and Economics. Series: Humanities, 14*, Lviv, 139–144 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.02.2024 р.
Стаття рекомендована до друку 20.02.2024 р.